

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เนื่องจากคุณภาพทางการศึกษาในสภาพสังคมปัจจุบันในแต่ละแห่งไม่เท่าเทียมกัน อาทิเช่น คุณภาพของครูอาจารย์ อุปกรณ์การเรียนการสอน คุณภาพของห้องสมุด สติปัญญา ของนักเรียน จำนวนบุคลากร สิ่งเหล่านี้แต่ละอย่างเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้คุณภาพทางการศึกษาของไทยแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนที่เป็นนามธรรม ซึ่งบทเรียนที่มีลักษณะเช่นนี้ยากแก่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง แต่สื่อที่ค้นพบกระทำได้ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์มากที่สุด ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจ (Understanding) มีมโนทัศน์ (Concept) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ที่ถูกต้อง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการช่วยเสริมการเรียนการสอนเหล่านี้ และส่วนหนึ่งที่จะช่วยได้ อย่างดีคือ การนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาช่วยในการสอนวิชาต่าง ๆ

นายนิพนธ์ สุขปรีดี และคณะ ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "เทคโนโลยีการศึกษา คือการแสวงหาวิธีการจัดระบบการศึกษาใหม่ประสิทธิภาพที่ยิ่งขึ้นกว่าที่มีอยู่เดิม"^๑

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) ให้คำจำกัดความเทคโนโลยีการศึกษาไว้ดังนี้ "เป็นการประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์และเครื่องมือของระบบการสอน เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน"^๒

^๑นิพนธ์ สุขปรีดี และคณะ เทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน หน้า ๑.

^๒Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Co., Inc., 1959), p.592.

และ คับบลิว เคนเนธ ริชมอนด์ (W. Kenneth Richmond) ให้คำจำกัดความว่า เทคโนโลยีการศึกษาหมายถึง "การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ นำมาใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น"^๑

เพราะฉะนั้นกล่าวโดยสรุป เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการนำความรู้ในทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้รวมกับการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น บทบาทของเทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทต่อการศึกษามากยิ่งขึ้นทุกขณะ ได้มีการนำเอาอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการสอนมากมาย อาทิเช่น ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ ฟิล์มสตริป ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ บทบาทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีต่อการศึกษาปัจจุบันพอที่จะประมวลมาได้ดังนี้คือ^๒

๑. ช่วยในการสอนให้เห็นภาพพจน์แทนของจริง เช่น จากภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ ฯลฯ
๒. ช่วยในการส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละบุคคล (Individual Difference) ให้สามารถเข้าใจและเรียนรู้จากบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น
๓. ช่วยให้เกิดมีการแลกเปลี่ยนทัศนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ ในระหว่างครูกับนักเรียน เป็นไปอย่างดี มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นไปอย่างน่าสนใจและสนุกในบทเรียนนั้น ๆ
๔. ช่วยเสริมสร้างให้ความรู้แก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น การใช้วิทยุการศึกษา โทรทัศน์การศึกษา เทปโทรทัศน์ ฯลฯ

^๑W. Kenneth Richmond, The Concept of Educational Technology (Weidenfeld and Nicolson 5 Winsley Street London WI, 1970), p.5.

^๒สมาน ชาคิยานนท์ เทคโนโลยีทางการศึกษา, ศูนย์วัสดุการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า ๒๐-๒๒.

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเทคโนโลยีการศึกษามีส่วนช่วยส่งเสริมการศึกษาในอันที่จะให้ทเรียน
น่าสนใจและผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น จึงนับได้ว่าเทคโนโลยีการศึกษา
มีบทบาทสำคัญในวงการศึกษายุคปัจจุบันและอนาคต

๔ การศึกษาขอมมีแก่นอันจะพอเปรียบได้ เป็นวิญญาณของตัวเองผูกพันกับชีวิตของ
บุคคลและบ้านเมืองอย่างแน่นแฟ้น ฉะนั้นการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการแก้
ปัญหาของชาติและโน้มนำสังคมไทยไปในแนวทางอันพึงประสงค์ได้ ครูอาจารย์ผู้สอนเป็น
หลักในการให้การศึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาเป็นผู้บริหารมีส่วนส่งเสริมให้ประสิทธิภาพ
ในการสอนสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยพัฒนาการศึกษาของบุคคลไปในแนวที่พึงประสงค์

การสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการได้แก่ ความร่วมมือ
ของฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการรวมทั้งวิธีการที่เหมาะสมซึ่งต้องนำโสตทัศนูปกรณ์เข้ามาใช้
ในการเรียนการสอน โสตทัศนูปกรณ์หรือเทคโนโลยีทางการศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการ
ศึกษาทั้งระดับโรงเรียนและสถาบันการศึกษาที่สูงกว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษ้อื่น ๆ
ดังเช่น คุณหญิงอัมพร มีสุข ได้กล่าวไว้ว่า "การปฏิรูปการศึกษาเพื่อ สู่จุดหมายปลายทางนั้น
ต้องเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งเนื้อหาสาระ ต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี
มาใช้"^๒

ดร. สุจริต เพียรชอบ ได้แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนมัธยมในอนาคตจะใช้
สื่อการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อการสอนที่เป็นเครื่องมือต่าง ๆ (Hardware)
ครูจะใช้สื่อการสอนเื้อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและในขณะเดียวกัน
จำนวนเครื่องมือและสื่อการสอนจะมีมากขึ้น และมีคุณภาพดี นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือ
ด้วยตนเองที่โรงเรียน หรืออาจยืมไปใช้ศึกษาด้วยตนเองที่บ้านก็ได้ สื่อการสอนจำพวก
เครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียงจะมีจำนวนมาก ทั้งครูและนักเรียนจะใช้เครื่องช่วยสอน
และแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมัธยมทุกแห่งจะมีศูนย์การเรียน
(Learning Resource Centers) ซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ โดยครบครัน

^๑แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ "นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการปฏิรูป
การศึกษา" โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ (๑๑-๑๕ เมษายน ๒๕๑๔).

^๒ เรื่องเดียวกัน

นักเรียนจะมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้มากขึ้น โรงเรียนมัธยมจะมี เครื่องมือช่วยสอนและบทเรียนสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเอง ประเมินผลการเรียนของตนเองและเร่งอัตราเร็วในการเรียนของตนเองในวิชาต่าง ๆ มากขึ้น

เจมส์ เอส คินเคอร์ (James S. Kinder) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อทัศนศึกษา ไว้ว่า "การใช้สื่อทัศนศึกษาเท่านั้นที่โรงเรียนจะช่วยจัดเตรียมเด็กแต่ละคนใหม่ทั้งนิสัย พักษะ มีความเข้าใจ ทัศนคติ และความสามารถที่จะคิดแบบมีวิจารณญาณได้... สื่อทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์ในการอ่าน การอภิปราย และเครื่องมือประกอบการสอนเหล่านี้มีขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมาย เดียวเท่านั้นคือการเรียนรู้ที่ได้ผล"^๒

จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) นักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ของอเมริกาสนับสนุนการใช้ สื่อทัศนูปกรณ์โดยถือว่า ภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนในการจัดประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน มิใช่แต่เพียงวางหลักสูตรไว้อย่างสวยงามเท่านั้น แต่จะต้องรู้จักเลือกเอาสื่อทัศนูปกรณ์ มาใช้ประกอบการสอนด้วย จึงจะทำให้ประสบการณ์นั้น ๆ มีคุณค่าส่งผลให้ผู้เรียนเจริญ งอกงามไปอย่างถูกต้อง"^๓

แทบทุกโรงเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับสื่อทัศนศึกษาที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ขาดแคลน อุปกรณ์หรืออุปกรณ์ที่มีอยู่ก็ชำรุดเสียหาย มีอยู่แต่กระจัดกระจาย มีอยู่แต่ยากต่อการนำมาใช้ ความไม่สะดวกในการใช้ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้เป็นเหตุทำให้การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ของอาจารย์ เพื่อการสอนในโรงเรียนไม่สมบูรณ์เต็มที่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

^๑สุจริต เพียรชอบ() คร., "หลักสูตรมัธยมศึกษาของไทยในอนาคต" วารสาร ครุศาสตร์ ๘ (พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๒๑) ๓๒-๔๑.

^๒James S. Kinder, Audio-visual Materials and Technique (2d ed.; New York : American Book Company, 1959), p.8.

^๓Galen Salor and William M. Alexander, Curriculum Planning for Modern Schools (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), p.134.

ในจังหวัดนนทบุรี ต่างก็ประสบปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เช่นกัน ซึ่งอาจเนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนและมีความไม่สะดวกทางการคมนาคม เนื่องด้วยโรงเรียนเหล่านี้อยู่ในท้องที่ที่มีความเจริญเฉพาะฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งความเจริญใกล้เคียงกับโรงเรียนในกรุงเทพฯ ทั้งสภาพโรงเรียนและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งต่างกับทางฝั่งขวาของแม่น้ำซึ่งอยู่ห่างกันไม่เท่าไร แต่มีสภาพกันดาร ความเป็นอยู่ของประชาชนไม่ได้รับความสะดวกทางด้านคมนาคม จึงมีสภาพเหมือนกับโรงเรียนในชนบททั่ว ๆ ไป ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นความสำคัญของการใช้โสตทัศนูปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น และประสิทธิภาพในด้านการสอนให้สมบูรณ์ ดังนั้นก่อนที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงจึงต้องศึกษาสถานภาพ ปัญหาการใช้การบริการ และการผลิตโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ความคิดเห็นและความต้องการทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๓ โรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำจำนวน ๕ โรงเรียน ได้แก่ ศรีบุญยานนท์ สตรีนนทบุรี วัดเขมาภิรตาราม รัตนาธิเบศร์ และ ปากเกร็ด ส่วนทางฝั่งขวาของแม่น้ำมีจำนวน ๘ โรงเรียน ได้แก่ ราษฎร์นิยม บางกรวย วัดนโชนศรีบุญญาคม บางบัวทอง บางใหญ่ นนทกิจประชาอุปถัมภ์ คลองพระอุดมวิททยาคม และไทรน้อย เมื่อได้รับข้อมูลต่าง ๆ จากแบบสอบถามจะทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ตามหลักสถิติและพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ เพื่อเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนที่ยังขาดแคลนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพการใช้และความจำเป็นด้านโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนนทบุรี
๒. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้การบริการและการผลิตโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ
๓. เพื่อสำรวจความคิดเห็นและความต้องการด้านโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนของผู้สอน
๔. เพื่อเสนอแนะโครงการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนที่ยังไม่มีศูนย์ โดยเฉพาะ

ขอบเขตของการวิจัย

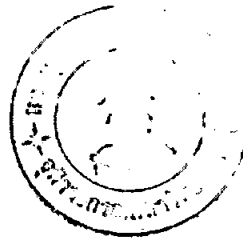
การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้วางขอบเขตไว้ดังนี้

๑. ศึกษาและวิเคราะห์การใช้สื่อที่ครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญ ในจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา ๒๕๒๑ เป็นจำนวน ๑๓ โรงเรียน
ใดแก

๑. โรงเรียนศรีบุญยานนท์
๒. โรงเรียนสตรีนนทบุรี
๓. โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม
๔. โรงเรียนรัตนาธิเบศร์
๕. โรงเรียนปากเกร็ด
๖. โรงเรียนราชฤทธินิคม
๗. โรงเรียนบางกรวย
๘. โรงเรียนวัฒนโชติศรีบุญญาคม
๙. โรงเรียนบางบัวทอง
๑๐. โรงเรียนบางใหญ่
๑๑. โรงเรียนนนทกิจประชาอุปถัมภ์
๑๒. โรงเรียนคลองพระอุดมวิทยาคม
๑๓. โรงเรียนไทรน้อย

๒. การพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่าง

- ๒.๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูอาจารย์ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั้งหญิงและชายที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนนทบุรี
- ๒.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนดังกล่าวในปี ๒๕๒๑ เพื่อศึกษาความต้องการด้านสื่อที่ต้น-ศึกษาของนักเรียน

คำจำกัดความ

โรงเรียนมัธยม หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๓ โรงเรียน ตั้งได้กล่าว
รายชื่อแล้วในข้อ ๑ ของขอบเขตการวิจัย

โสตทัศนูปกรณ์มาจากคำภาษาอังกฤษ ที่ว่า Audio-visual Aids
หมายถึงอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่ครูสามารถนำมา
ใช้ประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรม
การเรียนการสอนอื่น ๆ ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป
ชุดการสอน เป็นต้น

โสตทัศนูปกรณ์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. Hardware หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยใน
การศึกษา อาทิเช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉาย
ภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้าม
ศีรษะ ฯลฯ

๒. Software หมายถึง วัสดุที่ช่วยในการศึกษา
 อาทิเช่น ฟิล์มภาพยนตร์ ฟิล์มสตริบ เทปบันทึกเสียง
ภาพสไลด์ ฯลฯ

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

๑. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารอ้างอิง สิ่งตีพิมพ์และการวิจัยต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้อง
๒. สืบค้นรายชื่อโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด
นนทบุรีว่ามีจำนวนกี่โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีครูอาจารย์จำนวนเท่าไร
๓. สร้างแบบสอบถามเรื่อง "ปัญหาทางโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนระดับ
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี"
๔. ทำการทดลองสอบถามแบบสอบถามก่อนที่จะส่งไปยังโรงเรียนในโครงการดังกล่าว

- ๕. ส่งแบบสอบถามที่ได้แก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปยังโรงเรียนในโครงการ ให้แก่
 - ก. ครูอาจารย์ที่สอนวิชาต่าง ๆ
 - ข. ครูอาจารย์ผู้ดูแลรักษาโสตทัศนูปกรณ์
 - ค. นักเรียน
- ๖. การส่งแบบสอบถามด้วยวิธีส่งทางไปรษณีย์และวิธีไปด้วยตนเอง ตลอดทั้งทำการสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาโสตทัศนูปกรณ์
- ๗. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้นำ ทิศค่าสถิติเป็นแบบรายละเอียด
- ๘. สรุปผลและเสนอแนะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

- ๑. การวิจัยเรื่องนี้จะทำให้ทราบถึง สภาพความต้องการ ความคิดเห็น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโสตทัศนศึกษา ของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนนทบุรี เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนในระดับนี้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ๒. การวิจัยนี้จะเป็นตัวกระตุ้นและเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนและนักบริหารการศึกษาทั่วไปได้สนใจ และให้การสนับสนุนงานด้านโสตทัศนศึกษาให้มากขึ้น
- ๓. เป็นแนวทางเพื่อเสนอแนะให้โรงเรียนที่ยังไม่มีสถานที่ปฏิบัติงานด้านโสตทัศนศึกษาโดยเฉพาะจะได้ทราบแนวทางเพื่อพิจารณาตั้งศูนย์สื่อการศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนนั้น